
Hnědoocí muži vypadají dominantněji

LIDOVÉ NOVINY

29.6.2010, rubrika: Věda & výzkum, strana: 31, autor: EVA VLČKOVÁ

Čeští vědci zjistili, že hnědooké muže považujeme za dominantnější, ale není to barvou jejich očí

Velký nos, široká brada a oči blíž u sebe -tak podle odborníků vypadá dominantní jedinec. Čeští vědci z Přírodovědecké fakulty UK v Praze nyní zjistili, že právě tyto rysy jsou typické pro hnědooké muže. Modrooké vnímáme jako méně dominantní, ale ani použití barevných kontaktních čoček jim nepomůže -tvar obličeje se tím nezmění. Studii zveřejnil časopis *Personality and Individual Differences*.

Vědci ukazovali šedesáti dvěma studentům, z nichž polovinu tvořili muži, fotografie čtyřiceti žen a čtyřiceti mužů s neutrálním výrazem. Měli hodnotit jejich atraktivitu a dominanci. Muži s hnědýma očima byli považováni za dominantnější, u žen se podobná souvislost nepotvrdila. Vztah mezi atraktivitou a barvou očí se neprokázal u mužů ani u žen.

Ve druhém kole výzkumníci barvu očí na fotografiích v počítači upravili - modrooké osoby změnili na hnědooké a naopak. Upravené snímky pak hodnotila nová skupina dobrovolníků. Za dominantní byly ale považovány stále tytéž osoby, bez ohledu na jejich „momentální“ barvu očí.

„Bylo to pro nás docela šokující zjištění. Nečekali jsme, že je barva očí a celková fyziologie a morfologie takhle provázaná,“ komentuje výsledek hlavní autor studie Karel Kleisner z Katedry filozofie a dějin přírodních věd Přírodovědecké fakulty UK.

Výzkumníci připravili článek k publikování, ale recenzenti trvali na objasnění příčin, proč jsou hnědoocí muži vnímáni jako dominantnější. K tomu vědci použili metodu tzv. geometrické morfometriky. S její pomocí určili rozdíly ve tvaru obličeje hnědookých a modrookých osob. Zjistili, že obličeje hnědookých mužů se vyznačují většímnosem, širší bradou a ústy, hustším obočím a očima blíže u sebe. Dá se tedy předpokládat, že právě nositelé těchto rysů jsou vnímáni jako dominantnější. Dřívější experimenty jiných týmů dokázaly, že širší obličeje vnímáme jako agresivnější.

„Je to opravdu překvapivé zjištění, ale měly by ho ověřit další týmy, abychom vyloučili, že jde o odchylku, která platí jen u konkrétního zkoumaného souboru fotografií,“ komentoval výsledek skotský psycholog Benedict Jones z Aberdeenské univerzity pro server *LiveScience.com*.

Genetika, nebo vliv okolí?

Proč jsou ale obličejem se zmíněnými rysy častěji obdařeni právě hnědoocí? Na to odborníci neumí jednoznačně odpovědět. Příčinou může být čistě genetická souvislost mezi barvou očí a tvarem obličeje. Podle dnešních teorií vznikly modré oči u člověka před šesti až deseti tisíci lety, kdy došlo k mutaci genu zodpovědného za tvorbu hnědého pigmentu v oční duhovce. Nyní známe nejméně šest genů, které mají na barvu očí vliv. Nelze tedy vyloučit, že některé z nich - nebo geny jim blízké - ovlivňují také tvorbu některých hormonů a nepřímo pak i tvar obličeje.

Druhá alternativa souvisí s vývojem po narození a spočívá v tzv. hypotéze sociální zpětné vazby, kterou čeští vědci navrhli jako možné vysvětlení. Podle ní se k chlapcům v raném dětství chová jejich okolí rozdílně podle toho, jakou barvu očí mají. Modroocí jsou považováni za submisivnější a okolí má tendenci zacházet s nimi do vyššího věku jako s malými dětmi, zatímco hnědoocí jsou vnímáni jako průbojnější a samostatnější. To může souviset i s tím, že všechny děti mají v prvním roce po narození modré oči.

Přístup okolí přitom v dětech zmíněné vlastnosti posiluje. Díky tomu mohou mít hnědoocí vyšší hladinu některých hormonů, např. testosteronu. „Hladina hormonů může ovlivnit i růst kostí, a tudíž měnit morfologii obličeje,“ říká Karel Kleisner. V pozdějším věku už chlapci zmíněné vlastnosti mít nemusejí, ale charakteristické rysy jim zůstanou doslova vepsané do tváře.

Ověření této hypotézy by podle českého výzkumníka bylo náročné, vyžadovalo by dlouhodobé sledování dětí od mateřské školky do pozdějších let. „Nicméně už dřívější studie jiných autorů zjistily, že modroocí chlapci v předškolním věku jsou behaviorálně inhibovaní, jinými slovy zakřiknutější a opatrnější. Souvisí to s jejich temperamentem. Jejich okolí to vycítí, podle toho se k nim chová a tyto zkušenosti se jim vryjí do chování a pak třeba i do morfologie obličeje,“ vysvětluje Karel Kleisner.

Podobnou souvislost odborníci předpokládají také u barvy vlasů. Zatím ji ale neověřovali, chtějí se na ni zaměřit v dalších pokusech, až seženou větší soubory fotografií i hodnotících dobrovolníků.

Pokusní královci evoluce Zatímco u mužů vycházela souvislost mezi barvou očí a dominancí zcela jednoznačně, u žen se nepotvrdila. „Projevuje se tam podobný trend, ale méně výrazný. Je to tím, že obličeje žen se od sebe obecně tolik neliší jako u mužů. To je další celkem zajímavé zjištění. Vyplývá z něj, že ženy jsou obecně homogennější - zdá se, že evoluce dělá experimenty převážně na mužích, zatímco ženy jsou vůči vnějším stresovým faktorům odolnější,“ podotýká český expert.

Vedle Karla Kleisnera, Tomáše Kočnara, pro něhož byl pokus základem diplomové práce, a Anny Rubešové z Fakulty humanitních studií UK se na výzkumu podílel také profesor Jaroslav Flegr z Přírodovědecké fakulty UK. Ten se kromě jiného dlouhodobě zabývá vlivem testosteronu na poměr délek prstů na ruce. Muži, kteří mají tohoto hormonu více, mají na ruku delší prsteníček než ukazováček. Poměr délek obou prstů v důsledku toho koreluje s celou řadou vlastností včetně matematického a hudebního nadání, plodnosti a sexuální orientace.

Nabízí se tedy otázka, zda to platí také u hnědookých mužů. „My jsme prsty fotografovaným osobám bohužel neměřili, ale rozhodně by to bylo zajímavé. Vůbec nejlepší by bylo vzít sken tvaru celé ruky a porovnat ho s tvaroprostorem obličejů u obou skupin,“ nastiňuje Karel Kleisner jeden z dalších možných směrů výzkumu.

Kromě toho mají čeští vědci v plánu zjistit, zda podobné principy ohledně vnímání dominance fungují také v jiných částech světa. „Chceme zmapovat minimálně celou Evropu a podívat se, kde je nějaká variabilita, jestli se od severu k jihu a od západu na východ mění preference, tak jak se mění zastoupení modroookých osob v populaci. Už máme domluvenou spolupráci s kolegy z Turecka a Estonska,“ uzavírá Karel Kleisner.